

Riksdagens ombudsmän – JO
Box 16327
103 26 Stockholm

Lund 2022-02-23

Anmälan av Diskrimineringsombudsmannen för överträdelse av den grundlagsstadgade åsiktsfriheten genom krav på användning av ”hen” i vissa sammanhang

Diskrimineringsombudsmannen (DO) begick en överträdelse av 2 kap. 2 § regeringsformen när myndigheten i ett aktuellt fall beslöt att en lärares vägran att använda pronomenet ”hen” utgjorde diskriminering. Effekten av beslutet är ett tvång utgående från det allmänna att delta i politisk och religiös meningsyttring. Då beslutet har prejudicerande effekt och på grund av DO:s ställning kan antas påverka opinionsläget i en politisk och religiös fråga är detta mycket allvarligt. Vi föreslår därför prioriterad hantering av ärendet.

Bakgrund

Fallet beskrivs på DO:s hemsida som följer (Bilaga 1):

I samband med att en elev, som identifierar sig som ickebinär, började på skolan informerade elevens vårdnadshavare en lärare och en lärarassistent om att elevens pronomen är hen. Läraren uppgav att hon inte kan använda ordet hen i tal. Vårdnadshavarna upplyste skolans rektor om elevens könsidentitet och lärarens inställning till att tilltala eleven med önskat pronomen. Trots att rektorn lovade att tala med läraren kom eleven att bli kallad för fel pronomen under mer än en termin.

Utbildningsanordnaren har till DO medgett att eleven har utsatts för diskriminering och att situationen pågick alldeles för länge.

Det är utbildningsanordnaren, det vill säga den som driver verksamheten, som ansvarar för de diskriminerande handlingar som begås av en företrädare för skolan, till exempel en lärare. En utbildningsanordnare som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring händelsen och vidta skäliga åtgärder för att förhindra trakasserier i framtiden.

- Att en lärare, mot en elevs uttryckliga vilja, medvetet låter bli att använda det pronomen som eleven identifierar sig med är en allvarlig form av trakasserier och något som en rektor omgående måste se till upphör. I skolan ska alla elever känna sig trygga och respekterade och inte behöva utsättas för diskriminering. Det är särskilt viktigt att lärare gestaltar och förmedlar denna värdegrund, säger DO:s processförare Isabelle Arsova.

Läraren som fortsatt vägrade att använda elevens önskade pronomen blev efter att skolan agerat avstängd och senare uppsagd. DO:s tillsyn har dock inte handlat om huruvida det var rätt eller inte av skolan att säga upp läraren, utan om skolan, genom lärarens agerande, har diskriminerat eleven.

DO begär nu att utbildningsanordnaren ska betala 150 000 kronor i diskrimineringsersättning till eleven. Om utbildningsanordnaren motsätter sig DO:s begäran avser DO att lämna in en stämningsansökan till tingsrätten.

Fallet har rönt uppmärksamhet i medierna. Läraren har själv valt att med namn gå ut med sin historia i en Youtube-video. I denna uttalar hon sig så här, enligt ett tidningsreportage (Bilaga 2):

– Skolpersonal har stora möjligheter att uppmuntra barn till att man kan vara en pojke om man känner för det, och en flicka om man känner för det, även om man inte har den biologin. Och jag är rädd för att min dotter indoktrineras in i det så att hon en dag säger till mig: ”Mamma, jag känner mig som en pojke. Jag vill ta medicin och operera bort mina bröst.”

– Ytterligare en viktig sak som får mig att tala om detta är att jag tror att det är vad Gud önskar av mig. Jag är en kristen som tror på Bibeln. Jag tror att Gud vill att jag kämpar för dessa oskyldiga barn, säger Gamaleldin i videon.

Hon berättar att det var pojkens mamma som kom fram till henne med önskemålet om att barnet skulle kallas ”hen”. Hon svarade nej, men föreslog senare en kompromiss där hon skulle använda barnets namn i stället för något pronomen. Mamman och skolledningen nappade dock inte på det förslaget. Gamaleldin gavs chansen att ändra sitt ställningstagande för att kunna behålla jobbet. Men hon stod fast vid att inte säga ”hen” och blev då uppsagd.

Lagrum

2 kap. 2 § regeringsformen lyder:

2 § Ingen får av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Inte heller får någon av det allmänna tvingas att delta i sammankomst för opinionsbildning eller i demonstration eller annan meningsyttring eller att tillhöra politisk sammanslutning, trossamfund eller annan sammanslutning för åskådning som avses i första meningen.

JO har i flera beslut kritiserat överträdelse av ovanstående paragraf i sammanhang som i hög grad liknar det aktuella.

Ett fall (dnr 647-2020) gällde en skola som hade temavecka om människors lika värde. Veckan avslutades med att elever under ena aktiviteten på skolgården viftade med regnbågsflaggor. Genom aktiviteten ville skolan uppmärksamma alla människors lika värde samt en prideparad som en organisation skulle anordna dagen därpå. Dåvarande chefsJO uttalade att det är av stor vikt att skolan tydligt står upp för grundlagsfästa värderingar, men att det också är viktigt att skolan inte agerar på ett sätt som kan ge intrycket att någon tvingas att delta i en meningsyttring. Skolan fick därför kritik av JO för sitt agerande.

I ett annat fall (dnr 7013-2019) hade en skola en temavecka om klimat och hållbarhet. Veckan avslutades med att elever tågade med plakat till en plats utanför skolans område, där de framförde vad de ville göra för att bidra till en hållbar utveckling. Skolan hade kallat redovisningen för en manifestation. Dåvarande chefsJO menade att det en självklarhet att elever ska få undervisning om klimat- och hållbarhetsfrågor. Skolan har också stor frihet när det gäller att utforma undervisningen och välja redovisningssätt utifrån vad som bedöms passa eleverna bäst. Det som framkommit om den aktuella aktiviteten innebar dock, menade hon, att den måste ses som en demonstration. Eftersom aktiviteten var en del av den obligatoriska undervisningen kan det sägas

att eleverna av det allmänna har tvingats att delta i den. Enligt chefsJO:s mening har skolan därmed agerat i strid med regeringsformen. Även denna skola fick därför JO-kritik för sitt agerande.

Överträdelse av regeringsformen skrivning i det aktuella fallet

Ordet ”hen” har enligt Svenska akademins ordlista (SAOL) två betydelser:

- 1 könsneutral benämning på person som är omtalad ev. implicit i sammanhanget; jfr 1 den, han: läraren kan fritt välja vilken metod hen vill; om någon kör mot rött ljus, så blir hen bötfälld
- 2 benämning på person som inte vill el. kan kategorisera sig som vare sig man el. kvinna.

Det aktuella fallet gäller den andra användningen av ”hen”, dvs. som benämning på person som, i detta fall, inte vill kategorisera sig som vare sig man eller kvinna.

Om den politiska bakgrunden till denna betydelse av ”hen” uttalade sig Språkrådet 2014 så här (Bilaga 3):

- Vår grundinställning är densamma, vi är positiva till hen. Men ibland kan man behöva vara lite försiktig med hur man använder ordet, säger Lena Lind Palicki på Språkrådet. Rekommendationen är nu tydligare uppdelad för de två funktioner som ordet hen har – dels som ett könsneutralt pronomen som används i stället för ord som ”vederbörande” och ”han och hon”, och dels som ett queerbegrepp som används av de som inte vill bli omtalade som en han eller hon. Hen har väckt stark debatt, vilket också framgår i Språkrådets nya hen-råd, där de skriver att det är ett ord som väcker irritation.
- Den feministiska språkpolitik som det här är en del av är något som väcker känslor. Hen har blivit en symbol för en större diskussion och använder man ordet blir det som att man tar ställning i frågan.

Den aktuella användningen av ”hen” är alltså del av en feministisk ”språkpolitik” som, enligt Språkrådets uppfattning såsom den kom till uttryck ovan, blivit ”en symbol för en större diskussion och använder man ordet blir det som att man tar ställning i frågan” (vår kursivering).

Likande beskrivningar finner man i en forskningsrapport från Lunds universitet om bakgrund, attityder och användande av ”hen” (Bilaga 4). Så här skriver forskarna (sid. 10):

Införandet av hen år 2015 är till stor del resultatet av en aktiv feministisk språkplanering (Milles, 2013; Wojahn, 2015). Gemensamt för tidigare feministisk språkplanering har varit att öka synligheten av kvinnor (Stahlberg, Braun, Irmen & Sczesny, 2007). Det som därmed skiljer hen-reformen från tidigare feministiska språkreformer är att hen utmanar idén om könsdikotomin. Genom reformen skulle både betydelsen av kön kunna minskas, samtidigt som reformen inkluderar personer med icke-binär könsidentitet (Ledin & Lyngfelt, 2013; Milles, 2013).

”Hen” infördes alltså som resultat av en aktiv feministisk ”språkplanering”, dvs. som led i ett i grunden politiskt projekt som delvis syftar till att ifrågasätta ”idén om könsdikotomin”. Huruvida detta är en önskvärd politik har varit och är en omdebatterad och polariserande fråga, skriver forskarna (sid. 7):

Debatten om hen och dess införande i det svenska språket var till en början hätsk och polariserad. Bland argumenten fanns uppfattningen att hen skulle förändra föreställningar om kön, men det rådde delade meningar om ifall detta är önskvärt eller inte (Wojahn, 2015). Som exempel på den hätska debatten hävdade motståndare att det kan liknas vid barnmisshandel om föräldrar använder hen om sina barn (Dalén, 2012), medan förespråkare hävdade att hen var ett välkommet bidrag för ökad jämställdhet (Lagerwall, 2012).

Av den enkätstudie som forskarna redovisar i samma rapport framkommer följande:

Feministiskt Initiativs väljare var de som använde hen allra mest, skillnaden är statistiskt säkerställd gentemot samtliga andra partiers väljare förutom Miljöpartiets. Näst störst användande av hen stod Miljöpartiets väljare för. Här är skillnaden statistisk säkerställd gentemot alla andra partiers väljare förutom Vänsterpartiets. Vidare är Sverigedemokraternas väljare de som använder hen allra minst, dock inte statistiskt säkerställt mindre än väljarna till Liberalerna och Kristdemokraterna. (sid. 23)

Vi har även undersökt politisk inställning på en höger-/vänsterskala i relation till både attityder och användande. Ju mer högerorienterad politisk inställning desto mer negativ attityd till hen och mindre användning av ordet. (sid. 24)

...

Generellt kan sägas att yngre, studerande och högutbildade personer i större städer är mest positiva till hen och använder ordet mest. Vidare är personer som har en mer vänsterorienterad politisk åskådning, och då framförallt personer som skulle rösta på Feministiskt Initiativ, mest positiva. (sid. 26)

Slutsatsen blir att ett från det allmänna utgående krav på användande av ”hen” i den här relevanta betydelsen i praktiken innebär ett tvång att delta i en politisk meningsyttring till förmån för en omstridd politik vars syfte delvis är att ifrågasätta uppdelningen av kön i man och kvinna. Då en sådan uppdelning är fundamental i många religiösa sammanhang innebär ett dylikt krav även en påtvingad meningsyttring mot vissa religiösa uppfattningar, vilket fallet med läraren illustrerar.

Då effekten av DO:s beslut är en från det allmänna utgående påtvingad politisk och religiös meningsyttring har DO på ett flagrant sätt brutit i förhållande till 2 kap. 2 § regeringsformen. Eftersom beslutet har en prejudicerande effekt och på grund av DO:s ställning kan antas påverka opinionsläget i en politisk och religiös fråga föreslår vi att utredningen av denna anmälan får hög prioritet.

Med vänlig hälsning,

Erik J Olsson
erik_j.olsson@academicrightswatch.se

Magnus Zetterholm
magnus.zetterholm@academicrightswatch.se

Bilagor

Bilaga 1: Pressmeddelande från Diskrimineringsombudsmannen från den 10 februari 2022.

Bilaga 2: Artikel i Nyheter idag från den 1 september 2021.

Bilaga 3: Artikel i SVD från den 29 juli 2014.

Bilaga 4: Forskningsrapporten ”Hen. Bakgrund, attityder och användande” (Lunds universitet, 2018).

Användandet av önskat pronomen diskriminering enligt DO

<https://www.do.se/om-do/pressrum/aktuellt/2022/2022-02-10-anvandandet-av-oonskat-pronomen-diskriminering-enligt-do>

Pressmeddelande publicerad 10 februari 2022

Det var diskriminering när en lärare på en skola i Mellansverige vägrade att tilltala en elev med elevens önskade pronomen. DO:s bedömning efter att ha utrett händelsen är att utbildningsanordnaren som driver skolan har diskriminerat eleven och brustit i sin utrednings- och åtgärdsskyldighet. DO begär därför att utbildningsanordnaren ska betala diskrimineringsersättning till eleven.

I samband med att en elev, som identifierar sig som ickebinär, började på skolan informerade elevens vårdnadshavare en lärare och en lärarassistent om att elevens pronomen är hen. Läraren uppgav att hon inte kan använda ordet hen i tal. Vårdnadshavarna upplyste skolans rektor om elevens könsidentitet och lärarens inställning till att tilltala eleven med önskat pronomen. Trots att rektorn lovade att tala med läraren kom eleven att bli kallad för fel pronomen under mer än en termin.

Utbildningsanordnaren har till DO medgett att eleven har utsatts för diskriminering och att situationen pågick alldeles för länge.

Det är utbildningsanordnaren, det vill säga den som driver verksamheten, som ansvarar för de diskriminerande handlingar som begås av en företrädare för skolan, till exempel en lärare. En utbildningsanordnare som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring händelsen och vidta skäligen åtgärder för att förhindra trakasserier i framtiden.

- Att en lärare, mot en elevs uttryckliga vilja, medvetet låter bli att använda det pronomen som eleven identifierar sig med är en allvarlig form av trakasserier och något som en rektor omgående måste se till upphör. I skolan ska alla elever känna sig trygga och respekterade och inte behöva utsättas för diskriminering. Det är särskilt viktigt att lärare gestaltar och förmedlar denna värdegrund, säger DO:s processförare Isabelle Arsova.

Läraren som fortsatt vägrade att använda elevens önskade pronomen blev efter att skolan agerat avstängd och senare uppsagd. DO:s tillsyn har dock inte handlat om huruvida det var rätt eller inte av skolan att säga upp läraren, utan om skolan, genom lärarens agerande, har diskriminerat eleven.

DO begär nu att utbildningsanordnaren ska betala 150 000 kronor i diskrimineringsersättning till eleven. Om utbildningsanordnaren motsätter sig DO:s begäran avser DO att lämna in en stämningsansökan till tingsrätten.

Presstjänst

Clas Lundstedt, pressansvarig

[0736-82 82 10](tel:0736-828210) (numret kan inte ta emot sms)

media@do.se

<https://nyheteridag.se/larare-fick-sparken-for-hen-vagran-kliver-fram-i-video/>

Lärare fick sparken för ”hen”-vägran – kliver fram i video

- Onsdag 1 sep 2021

E-post812

JÄRNA Grundskolläraren Selma Gamaleldin avskedades när hon vägrade kalla en elev för ”hen”. Nu går hon ut offentligt i en video där hon varnar för att det som hände henne kan hända fler i framtiden.

– Om lärare kan avskedas på detta vis i dag så är väl nästa steg att vi föräldrar tas ifrån våra barn i morgon, säger hon.

I våras rapporterade Världen idag att en lärare på Solvikskolan i Järna blivit uppsagd då hon vägrade kalla en elev för ”hen”. Enligt skolan hade läraren gjort sig skyldig till särbehandling genom att inte använda pojkens önskade pronomen.

Läs mer: [Lärare fick sparken – vägrade kalla elev för ”hen”](#)

Nu skriver [Världen idag](#) att läraren, som heter Selma Gamaleldin, tidigare ville vara anonym men nu har valt att gå ut offentligt med en video på Facebook.

Nyheter Idag har tagit del av videon, där Selma Gamaleldin motiverar sin ”hen”-vägran.

– Skolpersonal har stora möjligheter att uppmuntra barn till att man kan vara en pojke om man känner för det, och en flicka om man känner för det, även om man inte har den biologin.

Och jag är rädd för att min dotter indoktrineras in i det så att hon en dag säger till mig: ”Mamma, jag känner mig som en pojke. Jag vill ta medicin och operera bort mina bröst.”

– Ytterligare en viktig sak som får mig att tala om detta är att jag tror att det är vad Gud önskar av mig. Jag är en kristen som tror på Bibeln. Jag tror att Gud vill att jag kämpar för dessa oskyldiga barn, säger Gamaleldin i videon.

Hon berättar att det var pojkens mamma som kom fram till henne med önskemålet om att barnet skulle kallas ”hen”. Hon svarade nej, men föreslog senare en kompromiss där hon skulle använda barnets namn i stället för något pronomen. Mamman och skolledningen nappade dock inte på det förslaget.

Gamaleldin gavs chansen att ändra sitt ställningstagande för att kunna behålla jobbet. Men hon stod fast vid att inte säga ”hen” och blev då uppsagd.

Facket uppmanade Gamaleldin att överklaga uppsägningen då man ansåg att skolan inte hade följt rätt procedur. Hon orkade dock inte göra detta.

Skolchefen svarar om videon

Gamaleldin berättar vidare om varför hon inte vill säga ”hen”. Hon menar att pronomen är kopplade till biologi, och att ens biologi inte är något man kan bestämma över.

– Är man född som en biologisk pojke, hur kan man då säga att man är en biologisk flicka?
Det kommer ju bara sluta med att pojken börjar skämmas över sitt könsorgan, och så småningom vill pojken operera bort det och även ta hormonbehandling, som för övrigt är farliga mediciner. Och på köpet har en sterilisering skett, säger hon.

– Jag vill inte ha detta på mitt samvete. Det här är rena misshandeln i mina ögon.

Selma Gamaleldin tror att hennes historia kommer att upprepa sig på andra skolor under kommande år. Och hon varnar för att det kan bli värre än så.

– Om lärare kan avskedas på detta vis i dag så är väl nästa steg att vi föräldrar tas ifrån våra barn i morgon.

Nyheter Idag har pratat med Solvikskolans chef Peter Friemann, som säger att han har sett videon men att den inte förändrar något.

– Vi har bara förhållit oss till svensk lagstiftning – vi har inte gjort någon subjektiv bedömning. Alla lärare i Sverige måste hålla sig till lagstiftningen och den ser ut som den ser ut. Vi som skola och huvudman behöver ju se till att alla våra medarbetare följer lagstiftningen, säger han.

Det är lagstiftningen kring diskriminering du pratar om?

– Ja, precis. Man kan ju kolla på diskrimineringsombudets hemsida. De har väldigt tydliga exempel, och just den här saken finns där också som ett exempel.

På Diskrimineringsombudsmannens [hemsida](#) står det mycket riktigt som ett exempel på diskriminering: ”En lärare använder ett oönskat pronomen i relation till en elev.”

Se hela videon nedan.

”Ett ord som väcker irritation”

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ett-ord-som-vacker-irritation>

UPPDATERAD 29 JULI 2014PUBLICERAD 27 MAJ 2013

Tänk efter innan du använder ordet hen, det provocerar och kan ta fokus från det du vill ha sagt. Så skriver Språkrådet i sina nya rekommendationer.

[Språkrådet](#) ändrar sina hen-råd, och skriver att även om ordet upplevs som neutralt av allt fler så ska man tänka efter innan man använder det.

– Vår grundinställning är densamma, vi är positiva till hen. Men ibland kan man behöva vara lite försiktig med hur man använder ordet, säger Lena Lind Palicki på Språkrådet.

Rekommendationen är nu tydligare uppdelad för de två funktioner som ordet hen har

– dels som ett könsneutralt pronomen som används i stället för ord som ”vederbörande” och ”han och hon”, och dels som ett queerbegrepp som används av de som inte vill bli omtalade som en han eller hon.

– Det är ett ord som väcker mycket frågor så vi har försökt utveckla våra råd.

”Del av feministisk språkpolitik”

Hen har väckt stark debatt, vilket också framgår i Språkrådets nya hen-råd, där de skriver att det är ett ord som väcker irritation.

– Den feministiska språkpolitik som det här är en del av är något som väcker känslor. Hen har blivit en symbol för en större diskussion och använder man ordet blir det som att man tar ställning i frågan.

Anledningen till att Språkrådet nu skriver om sina rekommendationer för hur man kan använda ordet hen är att det fått stor spridning på kort tid. I dag förekommer det i tio procent av alla studentuppsatser, i mängder av tidningsartiklar och även i domstolstexter.

– Vi vill framhäva att makten för hur det här ordet sprids ligger hos språkbrukarna själva. Det är upp till dem om de vill bidra till att etablera hen eller inte.

Psykologiska rapporter från Lund

Volym 8, Nr. 1, 2018

**Hen.
Bakgrund, attityder
och användande**

*Emma A. Bäck
Anna Lindqvist
Marie Gustafsson Sendén*

LUNDS
UNIVERSITET

Psykologiska rapporter från Lund

Redaktör: Magnus Lindgren

ISSN: 1404-8124

Innehåll

Kort om författarna

Sammanfattning

Introduktion

Historik

Hur används *hen*?

Språk och jämställdhet

Konsekvenser av genus i språket

Reformer för genusrättvist språk

Enkätstudien

Deltagare

Boendeort, utbildning och sysselsättning

Politisk orientering

Egenvalt pronomen och könstillhörighet

Språk

Attityder till *hen* och användning av *hen*

Vad tycker du om *hen* som ett könsneutralt pronomen?

Använder du *hen* i tal/skrift?

Vem tycker om *hen* och vem använder *hen*?

Argument för och emot *hen*

Avslutande kommentarer

Källförteckning

Kort om författarna

Emma A. Bäck är docent i psykologi och biträdande lektor på Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Hon disputerade 2011 vid Stockholms universitet och har sedan dess varit verksam vid Lunds universitet, samt Högskolan Kristianstad, fram till våren 2015. Hennes forskningsintresse ligger inom genuspsykologi, framförallt med fokus på språket. Ett annat intresseområde är politisk psykologi. Hon driver för närvarande tre projekt finansierade av AFA Försäkring, Forte samt Vetenskapsrådet. Hon har också varit associerad redaktör för tidskriften *Political Psychology*.

Anna Lindqvist disputerade vid Stockholms universitet 2013 med en avhandling i genuspsykologi och har sedan dess varit verksam som forskare vid Lunds universitet, Stockholms universitet samt Stirling University. Hennes forskningsintressen innefattar genuspsykologi, (icke-)normativitet samt vilka konsekvenser normavvikelse och stereotyper har i mänsklig interaktion. Lindqvist leder från och med 2018 projektet "Språkets betydelse för jämställdhet på jobbet", finansierat av Forte och med Institutionen för psykologi vid Lunds universitet som hemvist.

Marie Gustafsson Sendén är docent i psykologi, verksam som lektor och forskare vid Södertörns högskola och Stockholms universitet. Gustafsson Sendén disputerade vid Stockholms universitet 2014 med en avhandling om pronomen som markörer för social kategorisering, och har sedan dess varit verksam vid universitetet i Bern, Stockholms universitet och Södertörns Högskola. Hennes forskningsintressen handlar om språket som bärare av attityder och värderingar liksom generell genuspsykologi. Som forskare vid Stockholms Universitet leder hon projekten "Attityder till och kognitiva effekter av det könsneutrala pronomenet hen på svenska", finansierat av Vetenskapsrådet, samt "Hens ansikte – Ett könsneutralt pronomens betydelse för könskategorisering och ansiktsperception", finansierat av Riksbankens Jubileumsfond.

Mer information om forskargruppen och aktuell forskning återfinns på: www.genderfair.se

Sammanfattning

År 2015 infördes det könsneutrala pronomenet *hen* i Svenska akademins ordlista efter en känslomässig allmän debatt om ordet, dess innebörd och möjliga konsekvenser. Hösten 2015 genomförde vi en större enkätundersökning som besvarades av 1308 personer registrerade i Enkätfabrikens deltagarpanel. Enkäten presenterades som en studie om attityder i aktuella frågor, till exempel attityder till jämställdhet och det svenska språket. Enkäten innehöll frågor om attityder till och användande av det könsneutrala pronomenet *hen*. Till exempel ställdes frågor om hur ofta och i vilka situationer *hen* används, och vad deltagaren tycker om ordet. I enkäten fanns också mer generella frågor om jämställdhet och språk.

I den här rapporten beskrivs först hur språk och jämställdhet är relaterade till varandra och hur språk antas kunna påverka uppfattningar om kön. Vi beskriver också specifikt hur införandet av *hen* gick till. Efter det följer resultat från enkäten.

Studien är en del av ett större projekt vars huvudsakliga syfte är att studera attityder till och kognitiva effekter av det könsneutrala pronomenet *hen*. Andra studier i projektet inkluderar experimentella laboriestudier med ögonrörelsemätningar, enkät-experiment samt en uppföljande enkät till denna, för att studera förändringar över tid. Projektet är ett samarbete mellan de psykologiska institutionerna vid Stockholms, Lunds och Göteborgs universitet och har sin hemvist vid Stockholms universitet. Projektet finansieras av Vetenskapsrådet (DNR: 2014-1150) under perioden 2015-2018

Introduktion

Sedan 2015 finns det könsneutrala pronomenet *hen* i Svenska Akademiens Ordlista (SAOL), och ingår därmed officiellt i det svenska språkbruket (Gabrielsson, 2015). Införandet föregicks av en laddad debatt om ordet och dess möjliga konsekvenser. Den här rapporten består av två delar. Den första delen ger en bakgrund till historiken kring *hen*, hur det gick till när *hen* blev en del av det svenska språket, samt de politiska diskussioner kring språkbruk som uppstod i samband med att *hen* på allvar började användas. Här beskriver vi också forskningen om relationen mellan språk och jämställdhet, liksom hur språk och genus är relaterade till varandra. I nästa del följer en översikt av den genomförda enkätstudien som studerar attityder till och användande av ordet *hen*, samt vilka faktorer som kan förklara attityderna och användandet. Allra sist diskuteras studiens resultat. Här ger vi även några avslutande reflektioner.

Historik

Redan 1966 omnämndes *hen* i en språkspalt i Upsala Nya Tidning, skriven av den nu avlidne språkvetaren Rolf Dunås (Ledin & Lyngfelt, 2013). Dunås var inspirerad av finskan som inte har könsbestämda pronomen motsvarande *hon* och *han*, utan endast ett könsneutralt pronomen, *hän* (Stahlberg, 2007). Dunås föreslog att svenskan kunde kompletteras med ett tredje pronomen utöver de två traditionella pronomina *hon* och *han*. Den debatt som på 1960-talet uppstod efter Dunås förslag var främst av akademisk natur och förslaget fick inte något större genomslag bland människor i allmänhet. Närmare 30 år senare, år 1994, föreslogs ordet igen, då av språkforskaren Hans Karlgren i Svenska Dagbladet (Björkman, 2012), men inte heller den gången fick förslaget någon större uppmärksamhet. I början av 2000-talet började *hen* användas i vissa hbtq+¹-

---

¹ hbtq står för homo, bi, trans, queer; + står för andra identiteter som inkluderas i paraplybegreppet, såsom intersex, agender, genderfluid, asexuell, pansexuell.

kretsar samt bland en del språkvetare, men ordet hade fortfarande inte nått den bredare allmänheten.

Det stora genomslaget för *hen* kom istället i samband med utgivningen av barnboken *Kivi och monsterhund* år 2012 (Lundquist, 2012). Huvudpersonen Kivi är ett barn som önskar sig en hund. Genom hela boken benämns Kivi enbart med pronomenet *hen*. Samtidigt som boken släpptes publicerade företrädare för förlaget där boken gavs ut, tillsammans med lingvisten Karin Milles, en debattartikel om att det behövs ett nytt pronomen (*hen*) i det svenska språket (Milles, Salmson & Tomicic, 2012). Boken och debattartikeln fick stor medial uppmärksamhet och anses ha startat den heta *hen*-debatt som sedan följde.

I början av denna debatt avrådde Språkrådet² från att använda *hen* eftersom ordet ansågs vara för politiskt laddat. Året därpå ändrades rekommendationen och det ansågs språkriktigt att använda *hen* som könsneutralt pronomen, men rekommendationen var då att användandet skulle ske med försiktighet eftersom *hen* ansågs kunna dra uppmärksamhet från textens budskap (Språkrådet, 2013). År 2015 hade rekommendationen ändrats igen, och Språkrådet menade då bland annat att *hen* bör användas om personer som själva önskar det, samt menar sedan dess att det inte finns några språkliga hinder för att använda *hen*, även om ordet "ibland väcker irritation" (Språkrådet, 2015). Samma år lades alltså ordet till i Svenska Akademiens Ordlista (SAOL) som uppfattas som Sveriges officiella guide för hur språket kan användas.

Mellan år 2011, då ordet *hen* knappt förekom alls i media, och år 2012 ökade användningen markant (Svensson, 2012). Under första halvan av 2012 förekom *hen* främst i debatter om själva ordet i sig, för att under andra halvan av året börja användas i sin faktiska bemärkelse, det vill säga i texter orelaterade till debatten. Sedan dess har det blivit allt vanligare att *hen* används i svensk press (Språktidningen, 2016).

Sedan 2012 har vi i flera olika studier undersökt vilka som känner till ordet *hen*. Åren 2012-2015 uppgav så många som 90-95 % av deltagarna i våra studier (boendes i storstäder eller på studentorter) att de kände till ordet. Det

---

² Språkrådet är Sveriges officiella organ för språkvård och språkpolitik. Det ingår i Institutet för språkvård och folkminnen; se www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/kontakt/sprakradet/om-sprakradet.html

tyder på att *hen* snabbt etablerade sig i språkanvändarnas vokabulär (Bäck, Lindqvist & Gustafsson Sendén, 2015; Gustafsson Sendén, Bäck & Lindqvist, 2015). Denna breda kännedom om ett tredje könsneutralt pronomen, som existerar parallellt med *hon* och *han*, är unik för Sverige och svenskan i jämförelse med andra språk och försök till liknande språkreformer. I engelskan har till exempel könsneutrala pronomina som *ze* och *xe* föreslagits, men dessa har inte nått någon vidare spridning utanför de hbtq+-kretsar där de har sitt ursprung (Ledin & Lyngfelt, 2013; Milles, 2013). Även *they* har föreslagits som könsneutralt pronomen att användas i tredje person singular, liknande *hens* användning. Singular *they* är relativt välkänt i USA som ett alternativ till dubbelformerna *hon/han* i situationer där kön är okänt eller irrelevant (Bradley, Schmid & Lombardo, 2017).

Hur används hen?

Hen kan användas på olika sätt, och svaret på hur ordet bör användas varierar beroende på vem som tillfrågas. Ett syfte med den här rapporten är därför att beskriva hur svenska språkanvändare faktiskt använder *hen*, samt vilka åsikter de har om hur *hen* bör användas.

Tidigare litteratur om *hen* redovisar framför allt två användningsområden (Ledin & Lyngfelt, 2013; Milles, 2013). Det första användningsområdet är en praktisk, generisk (allmän) användning där *hen* ersätter dubbelformerna *hon/han* eller *han/hon*. Till exempel kan *hen* användas för att anonymisera en person, om avsändaren av olika skäl inte vill eller kan avslöja vem som beskrivs. *Hen* kan också användas när kön är okänt, irrelevant eller när det handlar om en generell beskrivning (Lindqvist et al., 2016). Ett exempel är "När studenten registrerar sig för studier, måste hen uppvisa giltig legitimation" (generisk användning) eller "Ikväll kommer en hemlig gästartist. Hen är framför allt känd för sina julsånger" (anonymisering).

Det andra användningsområdet är att specifikt referera till personer med icke-binär könsidentitet, det vill säga personer som varken identifierar sig som kvinna eller man. Det innebär att *hen* här används om personer som befinner sig mellan eller bortom de traditionella pronomina *hon* och *han*, eller som inte

har någon särskild könsidentitet alls (Lindqvist et al., 2016; RFSL³). *Hen* används alltså när personer själva önskar *hen* som sitt pronomen.

Personer med icke-binär könsidentitet, liksom ordet *hen*, utmanar en etablerad samhällsnorm om att kön är en dikotom kategori. Det betyder att det finns en vanlig uppfattning om att kön bara kan anta två möjliga alternativ – kvinna och man, där det ena nödvändigtvis utesluter det andra. Denna uppfattning är dock felaktig, både i relation till intersex och till individers egna upplevelser av könsidentiteter (Lundberg, Malmquist & Wurm, 2017; Boskey, 2014). Det är samtidigt detta icke-binära användningsområde som väckt mycket känslor och gjort att *hen* fått så mycket uppmärksamhet. Mellan debatten och användandet finns däremot en stor obalans, såtillvida att utmanandet av könsdikotomin är det som främst debatterats, medan det generiska eller anonymiserande användandet är vanligast förekommande. Till exempel stod det icke-binära användandet år 2012 för 15% av det totala *hen*-användandet i bloggar, medan den icke-binära användningen inte förekom alls i studentuppsatser (Ledin & Lyngfelt, 2013).

Debatten om *hen* och dess införande i det svenska språket var till en början hätsk och polariserad. Bland argumenten fanns uppfattningen att *hen* skulle förändra föreställningar om kön, men det rådde delade meningar om ifall detta är önskvärt eller inte (Wojahn, 2015). Som exempel på den hätska debatten hävdade motståndare att det kan liknas vid barnmisshandel om föräldrar använder *hen* om sina barn (Dalén, 2012), medan förespråkare hävdade att *hen* var ett välkommet bidrag för ökad jämställdhet (Lagerwall, 2012). De polariserade åsikterna var dock starkast när *hen* introducerades. Till exempel har vi undersökt attityderna till *hen* från 2012 fram till och med 2015 (Gustafsson Sendén et al., 2015) och sett att de polariserade åsikterna minskat över tid.

---

³ Se <https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/> för en översikt av olika könsidentiteter.

Språk och jämställdhet

Historiskt har många termer som beskriver människor i allmänhet bestått av ord som traditionellt eller grammatiskt varit manliga eller haft klassiskt manliga böjningsformer. Detta gäller fortfarande i de flesta språk (Hellinger & Bußmann, 2001; 2002; 2003). Ett exempel i svenskan är att ordet *man* används som opersonligt pronomen singular, det vill säga som referens till människor i allmänhet ("man måste stanna vid övergångsstället"). Även ord som *människa* eller *human* på engelska har morfem (språkdelar) som refererar till man/manlighet/maskulinitet. Sammansatta ord som *talman*, *brandman*, ombuds*man* är innehållsmässigt könsneutrala, men innehåller också morfemet *man*. Samtliga dessa ord antas skapa starkare associationer till män (Douglas & Sutton, 2014). Vidare kan grammatiska ändelser relateras till kön. Historiskt har roller och adjektiv som indikerar maskulinum haft ändelsen *-e*, till exempel lärare, vårdare, läkare eller "den stolte mannen", medan ändelserna *-a*, *-ska* och *-inna*, är vanligare för att indikera femininum, som i orden sjuksköterska, lärarinna, kassörska eller "den stolta kvinnan". Slutligen visar sig även många grammatiskt neutrala ord väcka starkare associationer till män och/eller manlighet, detta gäller till exempel ord som *person* eller *kandidat*. Att dessa ord relateras till manlighet antas bero på androcentrism, det vill säga en (ofta omedveten) uppfattning om att världen ses utifrån ett manligt perspektiv (se t ex Hegarty & Buechel, 2006).

Det faktum att så många ord väcker starkast associationer till män kallas *manlig bias*. Manlig bias har upptäckts när personer fått associera olika termer till verkliga personer, som till exempel författare eller musiker. När associationen görs baserat på ett ord med generiskt maskulinum (med en form som "ska" vara neutral, men som är historiskt manlig) associerar fler personer ordet till en manlig musiker eller författare, jämfört med när frågan ställs med både en kvinnlig och manlig form (t ex författare/författarinna). Dessa studier har gjorts i tyskan, där titlarna som undersökts utgör substantiv vars grammatiska genus antingen är femininum eller maskulinum (Stahlberg et al., 2001). Även liknande studier på engelska (där substantiven inte har genus som kopplas till femininum eller maskulinum) har visat att beskrivningar av en neutral person oftare associeras med en *han* (Hyde, 1984). Ett annat exempel på manlig bias är att

även mjukdjur utan könsmarkörer ofta antas vara pojkar och benämns med *han* (Lambdin, Greer, Jibotian, Wood & Hamilton, 2003).

Konsekvenser av genus i språket

Flera studier visar att språket kan påverka uppfattningar av verkligheten (Fiedler, 2008; Stahlberg et al, 2007). Det betyder även att språket kan vara ett verktyg för samhällsförändringar (Wayne, 2004). Språkreformer har också tidigare använts för att påverka attityder som vid den så kallade *du-reformen* på 1960-talet (Melin, 2007). En annan viktig reform på 1970-talet var att sluta använda pronomenet *han* generiskt, det vill säga som referens till alla människor oavsett könsidentitet, och istället börja använda dubbelformen *han/hon*. Vetenskapliga studier som följde visade att platsannonser som använde dubbla former (*han/hon*) hade fler sökande (både kvinnor och män) än platsannonser som bara använde *han* (Bem & Bem, 1973; Gaucher, Friesen & Kay, 2011). I egna studier har vi undersökt hur olika ordval för att presentera en person som söker ett jobb påverkar associationer till genus. Vi har presenterat en jobbkandidat som "den sökande" (grammatiskt könsneutral markör, dock med traditionellt maskulin ändelse -e), "kandidaten" (form utan feminina/maskulina markörer), "personen" (form utan feminina/maskulina markörer), eller "han/hon" (grammatiskt balanserad dubbelform). Resultaten visar genomgående att samtliga grammatiskt könsneutrala etiketter leder till en manlig bias på så sätt att fler associerar ordformerna till män (Bäck et al., 2015; Lindqvist et al., 2017).

Reformer för genusrättvist språk

Språkreformer med målet att minska manlig bias, minska betydelsen av könsstereotyper och förhindra diskriminering kallas ofta för *feministisk språkplanering* (se t ex Milles, 2011) eller *genusrättvist språk* (Szeszny, Formanowicz & Moser, 2015). Historiskt har framför allt två olika reformer använts; *feminisering/balansering* och/eller *neutralisering* (Szeszny et al., 2015). Feminisering har använts för att synliggöra kvinnor i en androcentrisk värld, genom till exempel dubbla, balanserade former (*han/hon*, *kvinna/man*) i stället för manligt generiska (t ex endast *han*).

Feminisering har oftast använts inom språk med mer grammatiskt genus än svenskan⁴, till exempel tyskan och polskan. Dessa språk genomsyras av mycket genus, vars substantiv kan ha femininum, maskulinum eller neutrum som grammatiskt genus (jfr., Prewitt-Feilino, Caswell & Laakso, 2012). Istället för att använda den maskulina ordformen generiskt (t ex *lärare* för alla individer oavsett kön), används alltså dubbelformen (motsvarande *lärare/lärarinna*) (Budziszewska, Hansen, & Bilewicz, 2014; Merkel, Maass, & Frommelt, 2012). Genom att i rekryteringssammanhang använda dubbla former minskar en manlig bias och fler kvinnor anses mer passande för tjänsten när dubbla former används (Horvath, 2015). Dubbla former har dock också kritiserats. Det finns exempelvis en risk att en manlig bias består när den dubbla formen *han/hon* inleds med *han* (Wojahn, 2015). Feminiseringsstrategin, det vill säga att aktivt lägga till en kvinnlig ordform att använda tillsammans med den manliga, innebär dessutom att personer med icke-binär könsidentitet utesluts eftersom alla antas passa in i antingen den kvinnliga eller manliga ordformen (Ansara & Hegarty, 2014). Med svenskans *hen* är det möjligt att komma ifrån den här typen av problematik (Lindqvist et al., 2016; Wojahn, 2015).

Neutralisering är en strategi som varit vanligare i språk som svenska och engelska. Dessa språk har så kallat "naturligt genus" (Prewitt-Freilino et al., 2011) genom att substantiv inte har genus som kopplas till femininum/maskulinum. Neutraliseringsstrategin innebär att aktivt använda neutrala former istället för ord som kan kopplas till kvinnlighet eller manlighet. Ett exempel är att använda ordet *lokalvårdare* (neutralt) istället för *städerska* (kvinnligt), eller att använda *hen* (Milles, 2013).

Införandet av *hen* år 2015 är till stor del resultatet av en aktiv feministisk språkplanering (Milles, 2013; Wojahn, 2015). Gemensamt för tidigare feministisk språkplanering har varit att öka synligheten av kvinnor (Stahlberg, Braun, Irmen & Sczesny, 2007). Det som därmed skiljer *hen*-reformen från tidigare feministiska språkreformer är att *hen* utmanar idén om könsdikotomin. Genom reformen skulle både betydelsen av kön kunna minskas, samtidigt som reformen inkluderar personer med icke-binär könsidentitet (Ledin & Lyngfelt, 2013; Milles, 2013).

---

⁴ I svenskan böjs substantiv med n-genus eller t-genus, som ingetdera är kopplat till femininum eller maskulinum.

Slutligen bör det även nämnas att det finns språk vars substantiv inte böjs med femininum/maskulinum och som dessutom enbart har könsneutrala pronomen, som turkiska eller finska. Denna kategori av språk kallas ibland *genusfritt språk* (Prewitt-Feilino et al., 2012). I nuläget finns knappt någon internationellt publicerad forskning om hur genusfritt språk är relaterat till uppfattningar om kön och jämställdhet hos dess språkanvändare. En studie visar dock att länder som talar den här typen av genusfria språk inte är mer jämställda än länder med genus i språket (Prewitt-Freilino et al., 2012). En förklaring till detta skulle kunna vara att många till synes neutrala ord bär på en manlig bias.

Enkätstudien

Som vi beskrivit tidigare ledde införandet av *hen* till en debatt med starka argument och känslor. Därför är det viktigt att vetenskapligt studera hur svenska språkanvändare ställer sig till ordet *hen* och hur de använder ordet. Vi behöver veta mer om hur ordet tagits emot, istället för att enbart läsa om enskilda individers olika *åsikter* om ordet. En annan fråga gäller vilka bakgrundsfaktorer hos individer som kan förklara de olika attityderna till *hen*.

Den här studien har därför kartlagt vad svenska språkanvändare tycker om pronomenet *hen*, hur de tycker ordet ska användas, samt i vilken utsträckning och i vilka situationer de själva använder ordet. Målet är också att ge en bild av *vem* som tycker om och använder ordet *hen*, alltså vilka individuella faktorer som är relaterade till olika typer av attityder till och användning av *hen*. Slutligen har vi undersökt varför individer vill eller inte vill använda *hen*. En viktig aspekt har varit att få ett så representativt urval av svenska språkanvändare som möjligt för att kunna dra slutsatser om befolkningen som helhet. Studien är den första av två, där den andra kommer att genomföras i slutet av 2018. Målet är att studera förändringar i attityder till och användande av *hen* över tid med ett representativt urval av svenska språkanvändare.

Deltagare

Deltagare var 1308 personer från Enkätfabrikens panelregister. Enkätfabriken är ett företag som bistår bland annat forskare med att genomföra enkätstudier. Deras panelregister är relativt representativt för Sveriges befolkning. Data samlades in mellan 7 och 13 oktober år 2015 via en webbenkät som tog ca 15 minuter att fylla i. Deltagarnas genomsnittliga ålder var 52 år med en variationsvidd på 15-80 år och en standardavvikelse på 16 år. Av deltagarna uppgav 1264 personer (96,8%) att de hade svenska som förstaspråk.

Boendeord, sysselsättning och utbildning

De flesta deltagare bodde i mindre tätorter (42%) eller på landsbygden (37%), medan en femtedel (22%) bodde i större städer. Majoriteten av deltagarna hade högre utbildning motsvarande universitet eller högskola (42%) eller gymnasieutbildning (34%). En mindre andel hade folkskola/grundskola⁵ (7%) eller annan eftergymnasial utbildning som exempelvis yrkesutbildning (15%). De flesta av deltagarna förvärvsarbetade (54%). Den nästa största kategorin när det gällde sysselsättning var pensionärer (31%). Betydligt färre uppgav att de var arbetssökande (6%), studerande (5%), föräldralediga (1%), eller sjukskrivna (3%).

Politisk orientering

Deltagarnas genomsnittliga värde på en höger-/vänsterskala var 4,0 (s = 1,8; 1 = helt klart till vänster och 7 = helt klart till höger). Deltagarna skattade sig alltså på gruppnivå något till höger om mitten. På frågan om vad de skulle rösta om det var val idag var Socialdemokraterna, följt av Moderaterna och Sverigedemokraterna, de mest populära partierna. Resultaten visas i Tabell 1 där siffrorna kan jämföras med Novus opinionsundersökning (www.novus.se) vid samma tidpunkt. Som ses i tabellen är det inga större avvikelser mellan de olika mättillfällena och urvalen.

---

⁵ Grundskola och folkskola är här sammanslaget då antalet deltagare i dessa två kategorier var väldigt litet.

	Procent	Novus 2015
Centerpartiet	7	7
Feministiskt initiativ	3	2
Liberalerna	5	5
Kristdemokraterna	4	4
Miljöpartiet	6	7
Moderaterna	18	22
Socialdemokraterna	21	26
Sverigedemokraterna	16	19
Vänsterpartiet	10	7
Övrigt	1	-
Blankt	3	-
Vill ej svara	8	-

Tabell 1. Fördelning av hur deltagarna hade valt att rösta om det hade varit val idag i jämförelse med Novus opinionsundersökning vid samma tidpunkt.

Egenvalt pronomen och könsidentitet

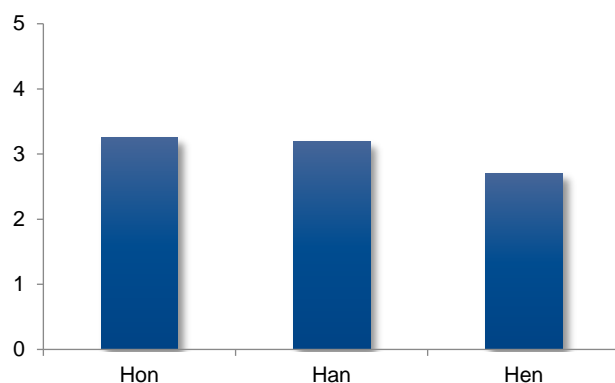
Enligt Enkätfabrikens bakgrundsdata deltog 640 män (49%) och 668 kvinnor (51%) i studien. Dessutom tillfrågades deltagarna om eget önskat pronomen där 601 personer (50%) uppgav *han*, 578 (48%) uppgav *hon* och 32 (2%) uppgav *hen*.⁶ Vi jämförde dessa två uppgifter med varandra och fann att 1142 deltagare (94%) uppgav ett pronomen som korresponderade mot det kön de uppgett i bakgrundsdata (man – *han* eller kvinna – *hon*). Därmed var det 69 personer (ca 6%) som uppgav ett pronomen som inte svarade mot det kön de tidigare uppgett. Av dessa var det 32 personer (2%) som uppgav *hen* som sitt valda pronomen.

Oavsett vilken könsidentitet en person har så kan könsidentitetens betydelse för personen variera. För en del personer är deras könstillhörighet en viktig del av identiteten, medan den kan vara mindre viktig för andra.

⁶ Alla deltagare svarade inte på frågan om egen valt pronomen, därför är det totala antalet deltagare mindre för den fråga jämfört med Enkätfabrikens bakgrundsdata.

Könsidentitetens betydelse mättes med fyra frågor som anpassats från tidigare forskning (Luhtanen & Crocker, 1992; Gustafsson Sendén et al., 2015; Lindqvist et al., 2016). Ett exempel på en fråga är "Min könsidentitet är en viktig del av min självbild". Frågorna besvarades på en femgradig skala där högre värde innebär att könsidentiteten är viktigare. Ett medelvärde beräknades därefter för varje deltagare. Genomsnittligt värde på detta index var 3,2 (s=0,99).

I nästa steg jämfördes könsidentitetens betydelse mellan de som angett *hon*, *han*, eller *hen* som eget pronomen. De med *hen* som egenvalt pronomen gav könsidentiteten mindre betydelse jämfört med de som valt *hon* eller *han*. Skillnaden i könsidentitetens betydelse mellan de som föredrog *hen* som eget pronomen jämfört med de som föredrog *hon* eller *han* var statistiskt säkerställd^{7,8}. Det var däremot ingen skillnad mellan de som föredrog *hon* eller *han*. Figur 1 visar hur viktig könsidentiteten var för olika deltagare, beroende på egenvalt pronomen.

Figur 1. Medelvärden för könsidentitetens betydelse beroende på egenvalt pronomen, där högre värden på y-axeln är innebär starkare identifikation med sin könstillhörighet.

⁷ Vi har använt en konventionell gräns på $p < .05$ för att ange statistiskt säkerställda effekter. Det innebär att sannolikheten att få det erhållna resultatet eller ett mer extremt resultat på grund av slumpen är max 5%.

⁸ För medelvärdesjämförelser har variansanalys använts.

Språk

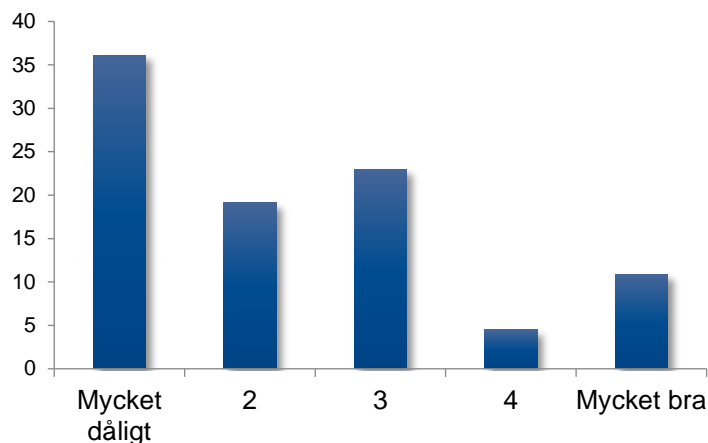
Eftersom olika språk kan kategoriseras utifrån hur mycket genus de innehåller, undersöktes hur många av deltagarna som talade ett andraspråk som antingen innehåller mycket genus (t ex ryska, tyska), eller i princip saknar genus (t ex finska, turkiska; klassificeringen utgår ifrån Prewitt-Feilino et al., 2012). Majoriteten (86%) av de deltagare som talade mer än ett språk talade ett andraspråk som liknande svenskan, det vill säga ett språk som har könsbestämda pronomen men vars substantiv inte böjs i femininum/maskulinum (t ex engelska, norska eller danska). En procent av de som hade uppgett ett andraspråk, uppgav att deras andraspråk var genusfritt (t ex turkiska eller finska) och 17% uppgav att de talade ett andraspråk med mycket genus (som både har könsbestämda pronomen och substantiv som kan böjas i femininum/maskulinum, t ex spanska, franska eller tyska). Det vanligaste andra språket var engelska. Andra vanliga språk var tyska, franska, danska, italienska, spanska, norska och finska.

Attityder till *hen* och användning av *hen*

Nedan följer resultaten för deltagarnas attityder till *hen* och användande av *hen*. I rubrikerna presenteras frågan så som den ställdes i enkäten.

Vad tycker du om *hen* som ett könsneutralt pronomen?

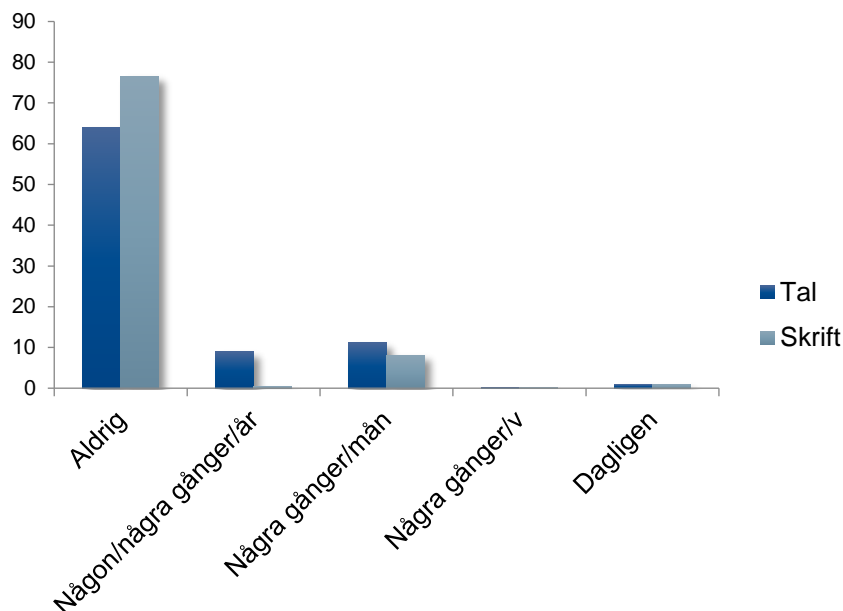
Det genomsnittliga värdet på en femgradig skala (1 = Mycket dåligt, till 5 = Mycket bra) var 2,4 (s = 1,4), det vill säga strax under mittpunkten på skalan. Medianen som delar antalet svaranden i mitten var 2 och i Figur 2 framgår att 35 % svarade 1, det vill säga *mycket dåligt*. Resultaten innebär att majoriteten av deltagarna hade en negativ inställning till ordet *hen*.

Figur 2. Procentuell fördelning över de olika svarsalternativen på frågan om vad deltagarna tycker om *hen*.

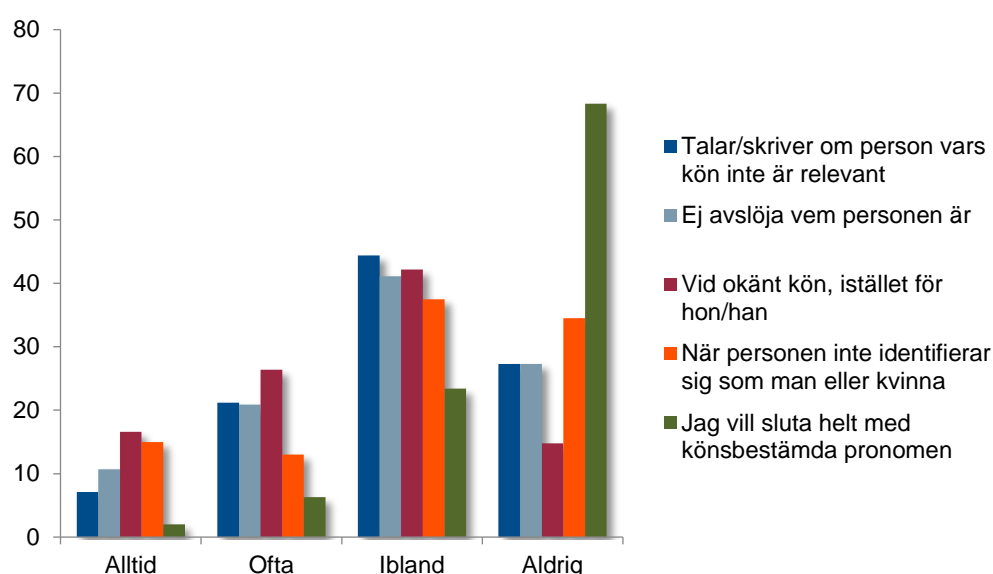
Använder du *hen* i tal/skrift?

Figur 3 nedan visar hur ofta deltagarna uppgav att de använde ordet *hen*, uppdelat på tal och skrift. På den här frågan kunde deltagarna svara aldrig, någon/några gånger om året, några gånger per månad, några gånger per vecka eller dagligen. Som kan ses i figuren, uppgav de flesta att de aldrig använder *hen*, vare sig i tal eller i skrift.

Figur 3. Procentuell fördelning över hur ofta deltagarna använder *hen* uppdelat på användande i tal och skrift.

Totalt var det 495 deltagare (36 %) som uppgav att de någon gång använde *hen*, och som därför även fick följdfrågor om hur de använde ordet. Fem olika användningsområden presenterades 1) "När jag talar eller skriver om en person vars kön inte är relevant", 2) "När jag inte vill avslöja vem personen är", 3) "När könet på en person är okänt, t ex istället för han/hon", 4) "När en person inte identifierar sig som kvinna eller man", och 5) "Jag vill sluta helt med könsbestämda pronomen". Svartalternativen var alltid, ofta, ibland, aldrig. Figur 4 visar procentuell fördelning för de olika svartalternativen inom respektive användningsområde.

Figur 4. Procentuell fördelning av hur ofta deltagarna angav att de använde *hen* uppdelat på olika användningsområden. Observera att detta endast gäller de deltagare som uppgett att de någon gång använder *hen* i tal eller skrift.

Mycket få deltagare uppgav att de alltid, eller ens ofta, använder *hen*. De högsta staplarna på de flesta användningsområden återfinns inom ibland-användandet.

De vanligaste användningsområdena var när kön är okänt eller irrelevant, eller för att anonymisera ("Ej avslöja vem personen är"). Det minst vanliga användningsområdet var på grund av viljan att helt sluta med könsbestämda pronomen. Hela 68% av deltagarna uppgav att de aldrig ville använda *hen* på detta sätt och det var endast 8% som menade att de ofta eller alltid använder *hen* på detta sätt. Det betyder alltså att det är mycket få personer som anser att

hen helt bör ersätta de traditionella könsbestämda pronomina *hon* och *han*. Dessa resultat kan relateras tillbaka till skevheten i debatten om *hen*, som till stor del har handlat om ifall kön på något sätt försvinner i och med reformer som införandet av ordet *hen*. Den diskussionen verkar alltså inte förankrad i hur *hen* faktiskt används.

Deltagarna gavs också möjlighet att fritt skriva om de använde *hen* vid några andra tillfällen. Relativt få deltagare angav andra användningsområden, men det framkom att *hen* även används för djur vars kön är okänt samt vid sagoläsning och då framförallt för djurfigurer. Några deltagare uppgav att de endast använder *hen* i förlöjligande syfte för att skämta om ordet eller för att betona hur löjligt det är. Ytterligare deltagare använde det i en positiv skämtsam bemärkelse, till exempel för att reta personer som de vet ogillar ordet. Dessa uttalanden bekräftar ordets politiska karaktär.

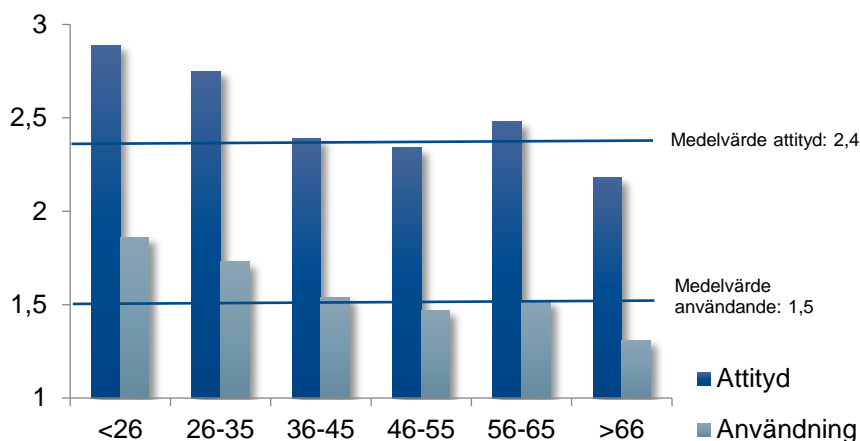
Vem tycker om *hen* och vem använder *hen*?

Det andra syftet med enkätstudien var att beskriva hur olika bakgrundsfaktorer är relaterade till deltagarnas attityder till ordet *hen*, samt beskriva vilka personer som använder ordet (i tal och skrift sammanslaget). Vi redovisar betydelsen av ålder, boendeort, utbildning, sysselsättning, politisk åskådning, egenväld pronomen, könsidentitet och språk.

Ålder. Ju äldre deltagarna var, desto mer negativa var de generellt till *hen*, och desto mindre använde de ordet. De mest positiva individerna återfanns i de yngsta åldersgrupperna, och det var också bland dessa deltagare som användandet var högst. Sambandet mellan ålder och åsikter, samt mellan ålder och användande, är statistiskt säkerställda⁹. Figur 5 visar hur attityder och användande ser ut uppdelat på olika ålderskategorier.

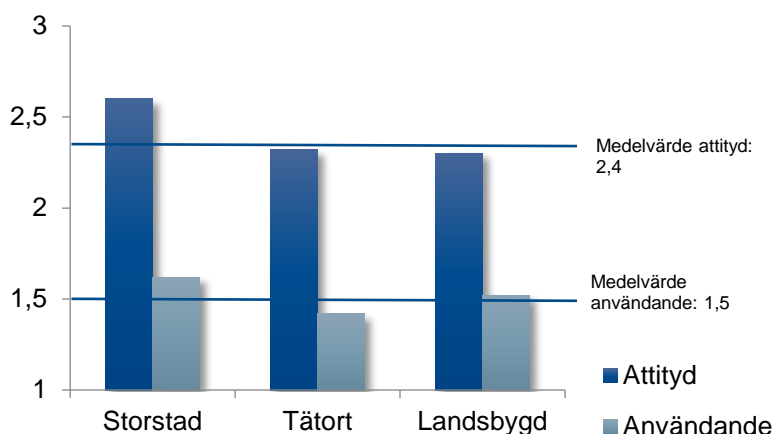
⁹ Sambandet är testat med en korrelationsanalys, där $r = -.14$ för sambandet mellan ålder och åsikt samt $r = -.19$ för sambandet mellan ålder och användande.

Figur 5. Åsikter och användande av *hen* uppdelat på ålder. Högre värden på y-axeln innebär mer positiva attityder och mer frekvent användande.

Boendeort. Deltagare i storstäder var mer positiva till *hen* jämfört med de i tätorter eller på landsbygden. Skillnaden är statistiskt säkerställd, men liten. Däremot fanns inga skillnader mellan deltagare i tätort eller på landsbygd när det gäller attityd till *hen*.

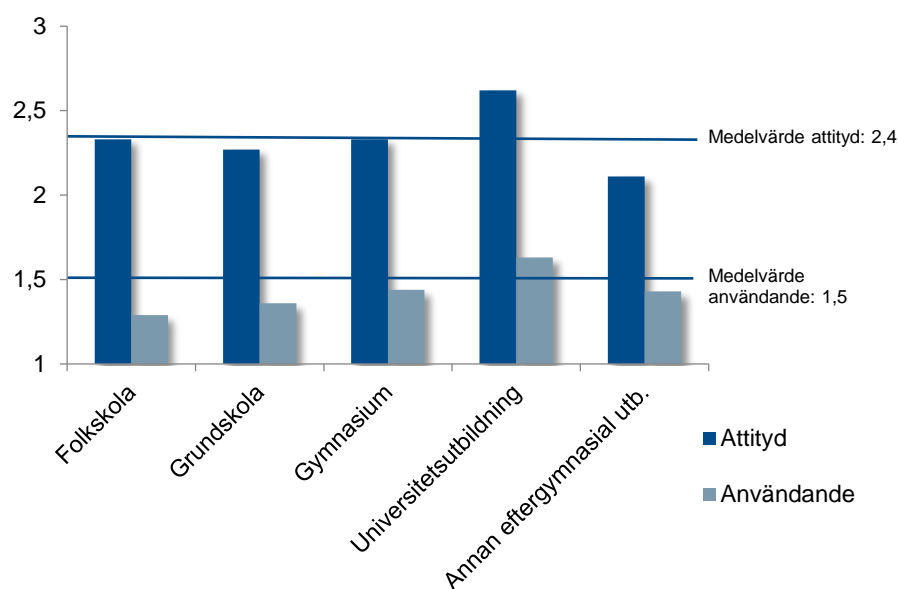
Även användandet av *hen* skilde sig åt beroende på boendeort, där personer i storstäder använde *hen* mer än personer i tätorter (statistiskt säkerställd skillnad), men inte mer än personer på landsbygden. Det fanns inte någon statistiskt säkerställd skillnad i användande mellan personer på landsbygd och i tätort (se Figur 6).

Figur 6. Attityder och användande av *hen* uppdelat på boendeort där högre värden på y-axeln innebär mer positiva attityder och mer frekvent användande.

Utbildning. Det var små skillnader mellan olika typer av utbildning när det gäller attityder till *hen*. Personer med universitetsutbildning var mest positiva till *hen* medan deltagare med annan eftergymnasial utbildning, som folkhögskola eller yrkesutbildning, var mest negativa. Skillnaden mellan universitetsutbildning och övriga kategorier var statistiskt säkerställd.

Även när det gällde användande var det små skillnader. Deltagare med universitetsutbildning var de som använde *hen* mest. Skillnaden mellan universitetsutbildade och deltagare med annan utbildning (både gymnasieutbildning och eftergymnasial utbildning) är statistiskt säkerställd¹⁰ både för attityder till *hen* och användande av *hen*. Detta kan ses i Figur 7.

Figur 7. Attityder och användande uppdelat på utbildningsnivå, där högre värden innebär mer positiva attityder och mer frekvent användande.

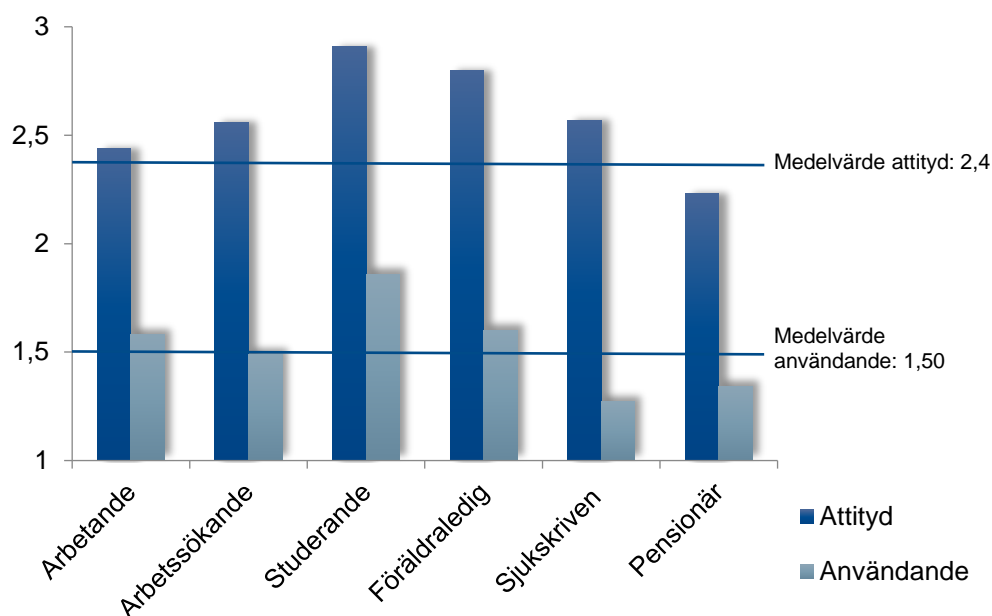
¹⁰ Trots att personer med folkskoleutbildning och grundskoleutbildning anger att de använder ordet i lägst utsträckning är inte skillnaden till de andra grupperna statistiskt säkerställd. Detta beror på att den statistiska analysen även bygger på antal respondenter och det är i dessa grupper betydligt färre respondenter (folkskola = 24, grundskola = 63, gymnasium = 404, universitetsutbildning = 498 och eftergymnasial utbildning = 176).

Sysselsättning. Studerande var mest positiva till ordet *hen* medan pensionärer var mest negativa, skillnaden mellan studerandes och pensionärers attityder till *hen* är statistiskt säkerställd. Studerande var också mer positiva till *hen* än arbetande, den skillnaden är dock inte statistiskt säkerställd.

När det gäller användande av ordet *hen* var sjukskrivna och pensionärer de som använde ordet minst, medan studerande använde ordet mest. Skillnaden i användning mellan pensionärer och arbetande samt studerande är statistiskt säkerställd. Även skillnaden mellan studenter och sjukskrivna är statistiskt säkerställd.

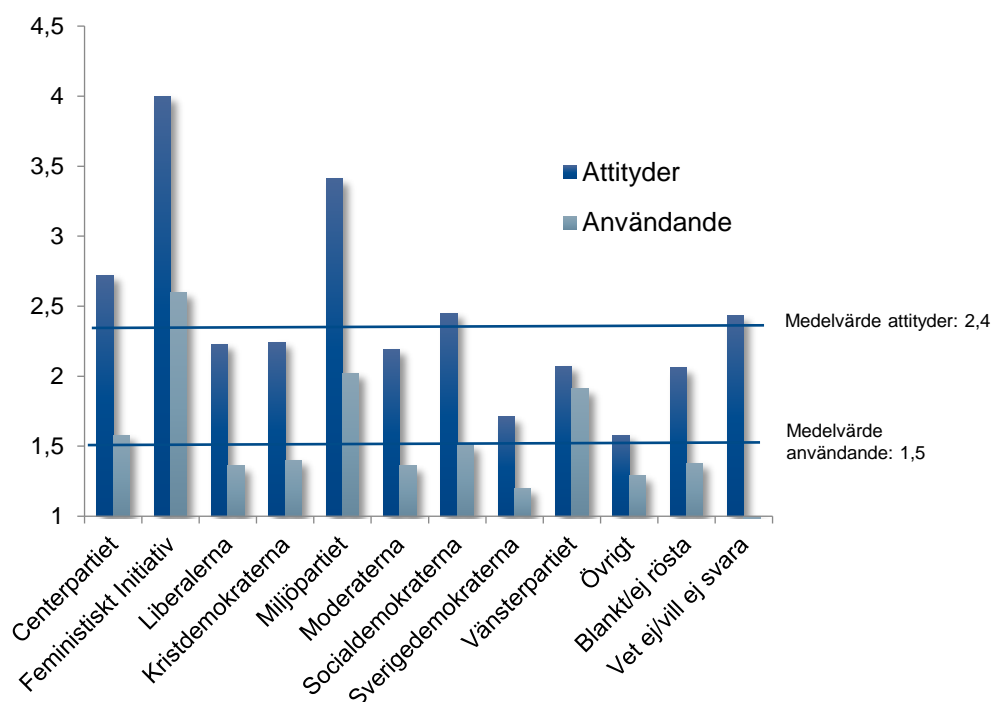
Studerande var alltså mest positiva till ordet *hen*, och de använde ordet mest. Pensionärer var mest negativa och (tillsammans med sjukskrivna) minst benägna att använda ordet. Studerandes och pensionärers attityder och användande kan antas spegla resultaten gällande ålder, det vill säga att högre ålder var relaterat till både mer negativa attityder och mindre användande. Resultaten visas i Figur 8.

Figur 8. Attityder till *hen* uppdelat på sysselsättning där högre värden innebär mer positiva attityder och mer frekvent användande.

Politisk åskådning. Feministiskt Initiativs väljare var mest positiva till *hen*, skillnaden är statistiskt säkerställd i jämförelse med alla andra partier¹¹. Även Miljöpartiets väljare var positiva, och skilde sig från alla andra utom Vänsterpartiet. Sverigedemokraternas väljare var de mest negativa till *hen*. Skillnaden i attityd mellan Sverigedemokraternas väljares och Liberalernas, Kristdemokraternas eller Moderaternas väljare var dock inte statistiskt säkerställd.

Feministiskt Initiativs väljare var de som använde *hen* allra mest, skillnaden är statistiskt säkerställd gentemot samtliga andra partiers väljare förutom Miljöpartiets. Näst störst användande av *hen* stod Miljöpartiets väljare för. Här är skillnaden statistisk säkerställd gentemot alla andra partiers väljare förutom Vänsterpartiets. Vidare är Sverigedemokraternas väljare de som använder *hen* allra minst, dock inte statistiskt säkerställt mindre än väljarna till Liberalerna och Kristdemokraterna. Resultaten kan ses i Figur 9.

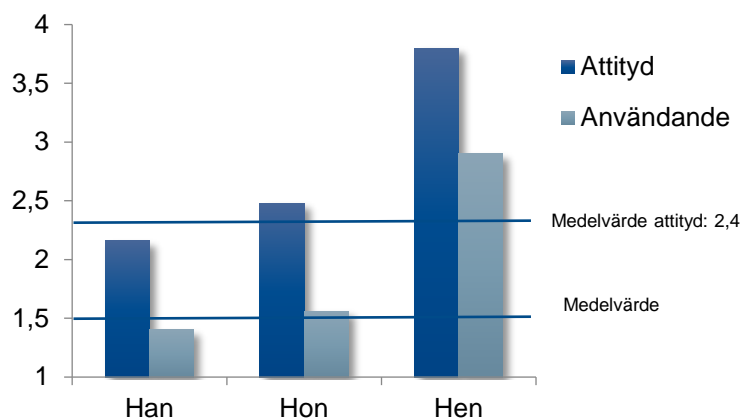
Figur 9. Attityder till och användande av *hen*, uppdelat på vilket parti deltagarna skulle röstat på om det hade varit val vid undersökningstillfället. Högre värden innebär mer positiva attityder och mer frekvent användande.

¹¹ I dessa analyser har vi valt bort kategorin "övrigt" då denna endast innehöll 12 deltagare. Vi har också valt bort kategorierna "röstade blankt/röstade ej" och "vet ej/vill ej svara" då innebörden av dessa är svårtolkade.

Vi har även undersökt politisk inställning på en höger-/vänsterskala i relation till både attityder och användande. Ju mer högerorienterad politisk inställning desto mer negativ attityd till *hen* och mindre användning av ordet.

Dessa resultat ligger i linje med tidigare forskning. Vi har tidigare visat att yngre personer tenderar att vara positiva till *hen*, och att personer med högerorienterade politiska åsikter är mer negativa till ordet (Gustafsson Sendén et al., 2015; Lindqvist et al., 2016). Yngre människor har även i andra tidigare studier haft en mer positiv inställning till olika former av genusrättvist språk (Parks & Robertson, 1998, 2004). Yngre individer tycks oftare vara mer progressiva och positivt inställda till förändringar än äldre.

Egenvalt pronomen. Personer som föredrog *hen* som sitt eget pronomen var mest positiva till ordet och använde det mest, medan de som föredrog *han* som sitt pronomen var mest negativa till *hen* och använde *hen* minst. Skillnaderna mellan de olika egenvalda pronomina är statistiskt säkerställda både vad gäller attityder och användande. Resultaten visas i Figur 10.

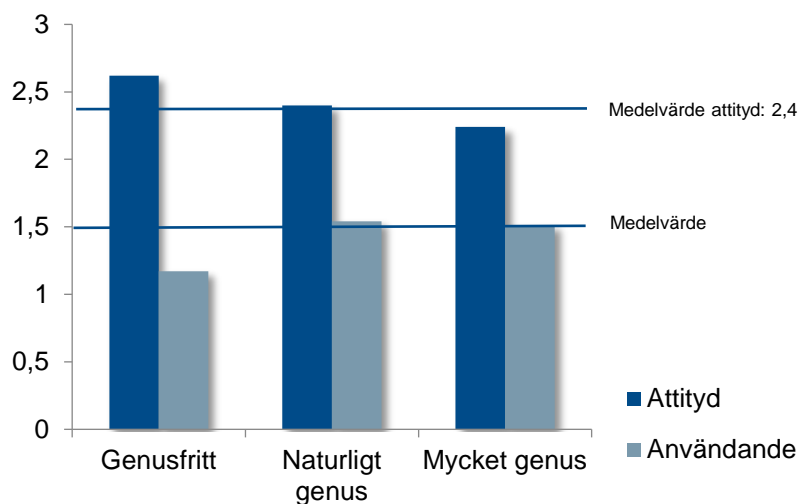
Figur 10. Attityder till *hen*, och användande av *hen*, uppdelat på eget valt pronomen.

Dessa resultat går i stort i linje med tidigare forskning om attityder till och användande av genusrättvist språk. Tidigare studier har visat att personer som identifierar sig som män generellt är mer negativa till feministiska språkreformer jämfört med personer med andra könsidentiteter; (Douglas & Sutton, 2014; Stahlberg et al., 2007), och att en starkare identifikation med sin könsidentitet, oavsett vilken könsidentitet, är relaterat till mer negativa attityder (Gustafsson

Sendén et al., 2015). Vidare så har vi tidigare visat att män både är mer negativa till *hen* och mindre villiga att använda ordet (Gustafsson Sendén et al., 2015; Lindqvist et al., 2016).

Språk. När det gäller vilka språk deltagarna talar var det inte några större skillnader i attityder till *hen* beroende på hur mycket genus som finns i de olika språken (jfr. klassificeringen hos Prewitt-Feilino et al., 2012). Figur 11 visar attityder och användande uppdelat på de tre språkkategorierna *genusfritt språk* (utan könsbestämda pronomen och substantiv, t ex finska och turkiska), *naturligt genus* (med könsbestämda pronomen men inte könsbestämda substantiv, t ex svenska och engelska) och språk med *mycket genus* (där både pronomen och substantiv är könsbestämda, t ex franska och tyska). Högre värden innebär mer positiva attityder och ett mer frekvent användande av *hen*. Intressant nog var det personer med ett genusfritt andraspråk som uppvisade lägst användande av *hen*, trots att det var dessa som var mest positiva till ordet¹².

Övriga demografiska variabler som undersökts, såsom utbildningsnivå, boendeort och sysselsättning, har inte tidigare kopplats ihop med attityder till eller användande av varken ordet *hen*, eller andra feministiska språkreformer.

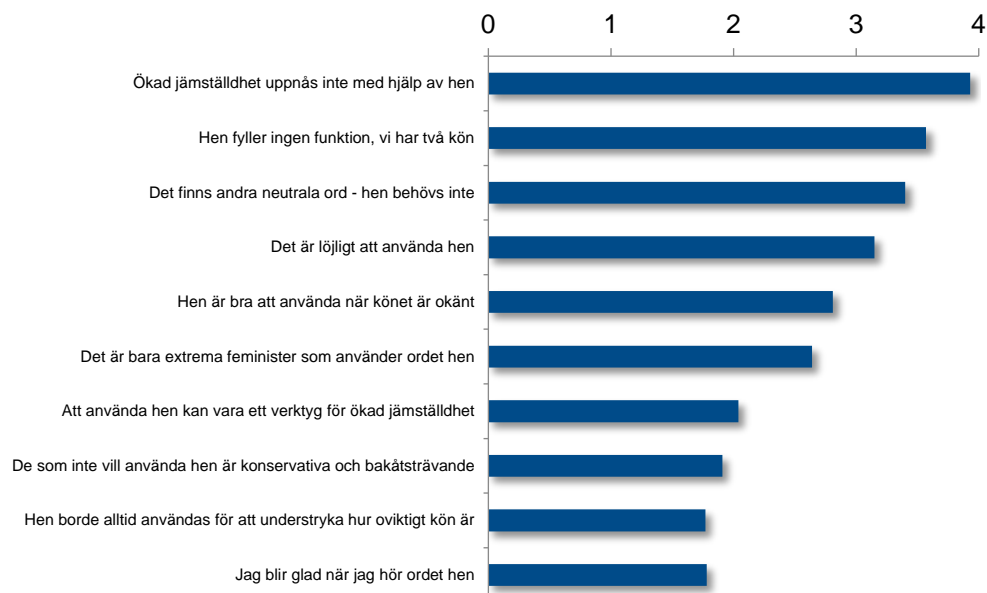
Figur 11. Attityder till *hen*, och användande av *hen*, uppdelat på hur mycket genus deltagarens andra språk genomförs av.

¹² Det var väldigt få deltagare som talade ett genusfritt andraspråk, endast 13 personer, vilket gör att de här resultaten inte är helt tillförlitliga.

Det kan antas att alla dessa faktorer är sammankopplade, och det är därför svårt att säga om det är någon enskild bakgrundsfaktor som har störst betydelse för attityder till och användande av *hen*. Generellt kan sägas att yngre, studerande och högutbildade personer i större städer är mest positiva till *hen* och använder ordet mest. Vidare är personer som har en mer vänsterorienterad politisk åskådning, och då framförallt personer som skulle rösta på Feministiskt Initiativ, mest positiva.

Argument för och emot *hen*

Eftersom *hen* kan användas på olika sätt, där de olika användningsområdena är kopplade till olika uppfattningar om kön, könsidentitet och idéer om vilka som använder ordet, ställdes flera frågor kring argument för och emot användandet av *hen*. Frågorna har baserats på den mediala debatten om *hen*, samt på tidigare studier om argument för eller emot *hen* (Vergoossen, Bäck, Lindqvist & Gustafsson Sendén, 2016). De argument som har undersökts, och deltagarnas åsikter om dessa, framgår av Figur 12 nedan. Svartalternativen gick från 1 = Instämmer inte alls till 5 = Instämmer helt.

Figur 12. Medelvärden för argument för och mot användande av *hen*. Högre värden betyder att deltagarna håller med om påståendet.

Den negativa attityden till *hen* återspeglas i de argument som deltagarna tagit ställning till. Det argument som deltagarna i störst utsträckning höll med om var att ökad jämställdhet inte uppnås med *hen*. Just detta argument behöver dock inte säga något om deltagarnas attityder till *hen*, eftersom även den som är positiv till *hen* skulle kunna vara av åsikten att ordet i sig inte påverkar jämställdheten. Det andra argumentet som deltagarna höll med om i stor utsträckning var att kön "ska" ses som en dikotomi bestående av kvinna/man. Det skulle kunna tolkas som att i ett representativt urval är kunskapen om icke-binära könsidentiteter låg. Slutligen tyckte deltagarna också att det finns andra neutrala ord, vilket gör att *hen* inte behövs. Sammantaget indikerar resultaten att allmänheten inte ser språket som ett kraftfullt verktyg för ökad jämställdhet.

Sambanden mellan dessa argument och de olika bakgrundsvariablerna liknar dem som gäller för den generella attityden till ordet *hen*. Det vill säga yngre personer, personer boende i större städer, högskoleutbildade, studenter och personer med mer vänsterorienterade politiska åsikter tenderade att hålla med i större utsträckning om de positiva argumenten, men inte de negativa.

Avslutande kommentarer

Det svenska språket är unikt i och med att *hen* är ett könsneutralt pronomen som majoriteten av språkanvändarna är bekanta med, och som används parallellt med de två traditionella pronomina *hon* och *han*. Liknande initiativ har förekommit i andra språk (t ex med isländskans *haon* och engelskans *ze*), men utan att ha nått den breda kännedom hos språkanvändarna som finns i svenskan.

Men det räcker förstås inte med att ett nyord blir känt för språkanvändarna – det behöver även användas för att överleva. I den här studien har vi kartlagt vilka bakgrundsfaktorer som kan förklara både attityderna till samt användandet av ordet *hen*.

Vår studie visar att trots att *hen* introducerades i Svenska Akademiens Ordlista 2015 så tyckte de flesta fortfarande i slutet av 2015 inte om ordet, och de använde det inte. Bland de som använde ordet så tycktes det vanligaste användningsområdet vara det praktiska, det vill säga att använda *hen* som ersättning för dubbelformerna *hon/han* eller *han/hon* i situationer där kön är okänt, irrelevant eller när personen bör anonymiseras. I en tidigare studie bland studenter och personer boende i större städer eller studentstäder visades att attityderna till *hen* blev mer positiva från 2012 till 2015 och att de år 2015 var övervägande positiva (Gustafsson Sendén et al., 2015). Den här studien visar att många andra grupper år 2015 fortfarande hade negativa attityder till ordet, och studien adderar därmed till tidigare studier eftersom den har ett mer representativt urval. Samtidigt visar resultaten – i linje med vad som kan förväntas från tidigare forskning – att unga, vänsterorienterade och högutbildade personer i större städer är mer positiva till *hen* och i viss mån även mer benägna att använda ordet (jfr t ex Lindqvist et al., 2016).

Som beskrivits tidigare var det aktiva införandet av *hen* ett resultat av feministisk språkplanering (jfr., Milles, 2013). Som sådan var införandet lyckat. Nästa steg i feministisk språkplanering borde vara att öka användandet. Eftersom argumenten hos motståndare till *hen* ofta har handlat om den icke-binära formen eller att oron för att kön inte längre ska existera, kan det vara värt

att lyfta fram att den typen av användning är väldigt ovanlig. De allra flesta använder *hen* av praktiska skäl, i generiska sammanhang eller när personen som beskrivs är okänd eller ska anonymiseras.

Det fanns det ett starkt stöd för åsikten att det bara finns två kön. Det vi inte vet från den här studien är om svaret beror på att deltagarna inte känner till att människor kan ha andra könsidentiteter, eller om de har negativa attityder till sådana identiteter. Att fördjupa den kunskapen kan därför vara ett viktigt nästa steg. Om människor har bristande kunskaper om könsvariation på biologisk/fysiologisk eller identitetsmässig grund, kan sådan kunskap behöva föras fram i exempelvis skolor och media.

Slutligen är användandet av *hen* ett exempel på icke-diskriminerande och icke-sexistiskt språk, genom att personer med icke-binär könsidentitet nu kan inkluderas med hjälp av språket. Denna användning står inte i motsats till personer som önskar att *hon* eller *han* som egenväld pronomen – tvärtom. Tack vare *hen* kan människor uppmärksammas på vikten av att rätt pronomen används om alla, samt vikten av att själv få välja vilket specifikt pronomen det är. *Hen* utmanar den traditionella uppfattningen om att vi bara har två kön, och det kan vara en obekväm insikt att ta in, men ofta är det genom det obekväma vi lär oss och utvecklas!

Källförteckning

- Ansara, Y. G., & Hegarty, P., (2014). Methodologies of Misgendering: Recommendations for Reducing Cisgenderism in Psychological Research. *Feminism & Psychology, 24*, 259-270.
- Spåkrådet (2013, 2015).
<http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frageladan>
- Bem, S. L., & Bem, D. J. (1973). Does sex-biased job advertising "aid and abet" sex discrimination? *Journal of Applied Social Psychology, 3*(1), 6-18.
- Björkman, A. Q. (2012). "Hen" föreslogs av språkforskare redan 1994. I: *Svenska Dagbladet*. <http://blog.svd.se/kultur/2012/03/08/»hen»-foreslogs-av-sprakforskare-rendan-1994-i-svd/>. Besökt 16 november 2015
- Boskey, E. R. (2014). Understanding Transgender Identity Development in Childhood and Adolescence. *American Journal of Sexuality Education, 9*(4), 445-463.
- Bradley, E. D., Schmid, H. M., & Lombardo, H. (2017). Prescriptivism, personality and pronouns: Factors influencing grammaticality judgements of gender-neutral language (*working paper*).
- Budziszewska, M., Hansen, K., & Bilewicz, M. (2014). Backlash over gender-fair language: The impact of feminine job titles on men's and women's perception of women. *Journal of Language & Social Psychology, 33*(6), 681-691.
- Bäck, E. A., Lindqvist, A., & Gustafsson-Sendén, M., (2015). Hen Can Do It: Effects of Using a Gender Neutral Pronoun in a Recruitment Situation. In J. Magnusson, K. Milles & Z. Nikolaidou (Eds.), *Könskonstruktioner Och Språkförändringar: En Rapport Från Den Åttonde Nordiska Konferensen Om Språk Och Kön* (pp. 71-91). Stockholm: Elanders.
- Dalén, K. (2012). Starka reaktioner efter Intervjuer om »hen». I: *Dagens Nyheter*. <http://www.dn.se/kultur-noje/starka-reaktioner-efter-intervjuer-om-hen>. Besökt 16 november 2015.
- Douglas, K. M., & Sutton, R. M., (2014) "A Giant Leap for Mankind" but What About Women? The Role of System-Justifying Ideologies in Predicting Attitudes toward Sexist Language. *Journal of Language and Social Psychology, 33*, 667-680.

- Fiedler, K. (2008) Language a toolbox for sharing and influencing social reality. *Perspectives on Psychological Science*, 3, 38-47.
- Gabrielsson, A. (2015). »Hen» tar plats i SAOL – men DN fortsätter vara restriktiva.I: *Dagens Media*.
<http://www.dagensmedia.se/nyheter/kampanjer/article3901799.ece>.
 Besökt 16 november 2015.
- Gabriel, U., Gygax, P., Sarrasin, O., Garnham, A., & Oakhill, J. (2008). Au pairs are rarely male: norms on the gender perception of role names across English, French, and German. *Behavior research methods*, 40(1), 206-212.
- Gaucher, D., Friesen, J., & Kay, A. C. (2011) Evidence that gendered wording in job advertisements exists and sustains gender inequality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101, 109-128.
- Gustafsson Sendén, M., Bäck, E. A., & Lindqvist, A. (2015). Introducing a Gender-Neutral Pronoun in a Natural Gender Language: The Influence of Time on Attitudes and Behavior. *Frontiers in Psychology*, 6.
- Hegarty, P., & Buechel, C., (2006). Androcentric Reporting of Gender Differences in APA Journals: 1965-2004. *Review of General Psychology*, 10, 377-389.
- Hellinger, M., & Bußmann, H. (2001, 2002, 2003). *Gender across languages: The linguistic representation of women and men*, Vol.1,2,3. Amsterdam: Benjamins.
- Horvath, L. (2015). Gender-fair language in the context of recruiting and evaluating leaders. In I. M. Welp, P. Brosi, L. Ritzenhöfer, & T. Schwarzmüller (Eds.), *Auswahl von Männern und Frauen als Führungskräfte, Perspektiven aus Wirtschaft, Wissenschaft, Medien und Politik* (pp. 264-270). Wiesbaden: Springer.
- Hyde, J. S. (1984). Childrens understanding of sexist language. *Developmental Psychology*, 20, 697-706.
- Lambdin, J. R., Greer, K. M., Jibotian, K. S., Wood, K. R., & Hamilton, M. C. (2003) The animal equals male hypothesis: Children's and adults' beliefs about the sex of non-sex-specific stuffed animals. *Sex Roles*, 48(11-12), 471-482.

- Lagerwall, K. (2012). På Egalia tas fokus bort från könet. I: *Dagens Nyheter*.
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/pa-egalia-tas-fokus-bort-fran-konet/>.
 Besökt 16 november
- Ledin, P. & Lyngfelt, B. (2013). Olika *hen*-syn. Om bruket av *hen* i bloggar, tidningstexter och studentuppsatser. *Språk & Stil*, 23, 141-174.
- Lindqvist, A., Bäck, E. A., & Gustafsson Sendén, M. (2017). *Hen is not a man! Reducing gender bias with a gender-neutral pronoun (manuskript)*.
- Lindqvist, A., Gustafsson Sendén, M., & Bäck, E. A. (2016) Vem tycker om *hen*? *Språk och Stil*, 26, 101-129.
- Luhtanen, R., & Crocker, J. (1992). A collective self-esteem scale: Self-evaluation of one's social identity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 302-318.
- Lundberg, T., Malmquist, A., & Wurm, M. (2017). *HBTQ+. Psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lundquist, J. (2012). *Kiwi och monsterhunden*. Stockholm, Sweden Olika Förlag.
- Melin, L. (2007). Du-reformen som blev en jag-revolution. *Språktidningen*. 18-21.
- Merkel, E., Maass, A., & Frommelt, L. (2012). Shielding Women Against Status Loss: The Masculine Form and Its Alternatives in the Italian Language. *Journal of Language and Social Psychology*, 31(3), 311-320.
 doi:10.1177/0261927X12446599
- Milles, K. (2011). Feminist language planning in Sweden. *Current Issues in Language Planning*, 12, 21-33.
- Milles, K., 2013: En Öppning i en Sluten Ordklass? Den Nya Användningen av Pronomenet Hen. *Språk och stil*, 23, 107-140.
- Milles, K., Salmson, K. & Tomicic, M. (2012). Det behövs ett nytt ord i svenska språket. Svenska Dagbladet: <https://www.svd.se/det-behovs-ett-nytt-ord-i-svenska-sprak>
- Novus opinionsundersökning (2015). <http://novus.se/valjaropinionen/samtliga-svenska-valjarbarometrar/>
- Parks, J. B., & Robertson, M. A. (1998). Influence of Age, Gender, and Context on Attitudes toward Sexist/Nonsexist Language: Is Sport a Special Case? *Sex Roles Sex Roles*, 38, 477-494.

- Parks, J. B., & Roberton, M. A. (1998). Contemporary arguments against nonsexist language: Blaubergs (1980) revisited. *Sex Roles*, 39(5-6), 445-461.
- Parks, J. B., & Roberton, M. A. (2004). Attitudes toward women mediate the gender effect on attitudes toward sexist language. *Psychology of Women Quarterly*, 28(3), 233-239.
- Prewitt-Freilino, J. L., Caswell, T. A., & Laakso, E. K. (2012). The gendering of language: A comparison of gender equality in countries with gendered, natural gender, and genderless languages. *Sex Roles*, 66, 268-281
- RFSL <https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>
- SAOL (2015). Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. Stockholm: Svenska Akademien.
- Sczesny, S., Formanowicz, M., & Moser, F. (2016) Can gender-fair language reduce gender stereotyping and discrimination? *Frontiers in Psychology*, 7
- Språktidningen (2016). <http://spraktidningen.se/tags/hen>
- Stahlberg, D. & Sczesny, S. (2001). Effects of the generic use of the masculine pronoun and alternative forms of speech on the cognitive visibility of women. *Psychol Rundsch*, 52, 131-140.
- Stahlberg, D., Sczesny, S., & Braun, F. (2001) Name your favorite musician – effects of masculine generics and of their alternatives in German. *Journal of Language and Social Psychology*, 20, 464-469.
- Stahlberg, D., Braun, F., Irmen, L., & Sczesny, S. (2007). Representation of the Sexes in Language. In K. Fiedler (Ed.), *Social Communication* (pp. 163-187). New York: Psychology Press.
- Svensson, A. (2012). Hens uppgång har nått Hovrätten. *Språktidningen*. Hämtad från <http://spraktidningen.se/blogg/hens-uppgang-har-natt-hovratten>.
- Vergossen, H., Bäck, E. A., Lindqvist, A., & Gustafsson Sendén, M. (2016). Contemporary arguments against gender-neutral language. Poster presenterad på *Association for Psychological Science* konferens i Chicago.
- Wayne, L. D. (2004). Neutral Pronouns: A Modest Proposal Whose Time Has Come. *Canadian Women Studies*, 24, 85-92.

Wojahn, D. (2015). *Språkaktivism. Diskussioner om feministiska språkförändringar i Sverige från 1960-talet till 2015*. Uppsala: Uppsala universitet.